De gewone- of halfgeknotte strandschelp en zijn „variëteiten"

door R. M. van Urk, met tekeningen van den schrijver.

De *Halfgeknotte strandschelp (Spisula subtruncata (da C))*, in de wandeling gewone strandschelp genoemd, is één van de meest algemene schelpen van het strand en — met mossel, kokkel en gewone alikruik — meteen één van de meest variabele soorten. Wie er een hand vol van opraapt uit een schelpenbank of van de vloedlijn, kan zich daarvan overtuigen : de uiterste typen kunnen zo van elkaar verschillen, dat het lijkt, of we met meer dan één soort te doen hebben.

In de eerste plaats kunnen we een onderscheiding maken in twee opvallende typen : een stevige bolle vorm met brede top en een veel minder stevige, platte vorm met spitse top (fig 1 en 2). Tussen beide typen komen alle mogelijke overgangen, resp. tussenvormen voor. Dikwijls, maar lang niet altijd, zien de schelpen van het platte type er vers en die van het bolle type er oud uit en men heeft wel gemeend, de laatste als een aparte (fossiele) ondersoort te moeten beschouwen. Deze onderscheiding is echter niet te maken vanwege de vele tussenvormen en overgangen en bovendien komen in fossiel (boor) materiaal ook alle typen voor. Er zijn platte, oud uitziende schelpen en bolle, vers uitziende schelpen ; er zijn tussenvormen tussen plat en bol, die er nu eens volkomen vers, dan weer oeroud en gesleten uit kunnen zien.... enz. Allemaal zijn het schelpen van dezelfde soort en alleen doordat de uiterste typen zover uit elkaar liggen, komt men er toe ze aparte namen te geven. Bij de *Stevige strandschelp (Spisula solida (L.))* zal niemand daaraan denken, terwijl ieder exemplaar daarvan toch ook niet even stevig of even dik is ! Alleen liggen in dit geval de uiterste typen veel minder ver uiteen.

Normaal is de halfgeknotte strandschelp min of meer ongelijkzijdig : de top ligt niet precies in het midden. Soms treffen we echter exemplaren aan, die vrijwel gelijkzijdig zijn (fig. 3) en deze kunnen bedriegelijk veel lijken op stevige strandschelpjes of een enkele keer op *Spisula elliptica (Brown)*, de *„Ovale strandschelp"*. Bij jonge schelpen komt dit geregeld voor en het is lang niet altijd gemakkelijk, om voor ieder geval uit te maken, welke soort het dan is. Voor een geoefend oog zijn ze echter, tenminste in de meeste gevallen, wel te onderscheiden.

Een heel andere vorm geeft fig. 4 te zien. Het is een schelp, waarbij het achtereinde sterk verlengd is — de linkerkant dus — met het gevolg dat de schelp juist sterk ongelijkzijdig is. Deze vorm komt ook bij allerlei andere soorten voor : kokkel, stevige strandschelp, venusschelp e.a. Alle mogelijke overgangen tussen dit en het normale type komen weer voor en natuurlijk kunnen

zowel platte als bolle schelpen een dergelijk verlengd achtereind hebben. Deze vorm wordt beschouwd als „.... een aanpassing aan het leven in slappen bodem ter compensatie van het ongerief om steeds bloot te staan aan inzakken in de modder".

De schelp van fig. 5 doet enigszins hieraan denken ; hij is helemaal sterk in de breedte uitgerekt en krijgt daardoor een nogal ovale omtrek. Toch is het geen ovale strandschelp, want die is geheel regelmatig en gelijkzijdig zoals de stevige strandschelp, terwijl de schelp van fig. 5 altijd enigszins ongelijkzijdig en onregelmatig is gevormd. Het is een merkwaardige vorm, waarvan de breedte tweemaal zo groot kan zijn als de lengte van top naar onderrand. Dikwijls zien ze er ook enigszins abnormaal en misvormd uit.

Zo is het ook met de volgende vorm (fig. 6). Het lijkt, alsof de schelp op de een of andere manier in de knel heeft gezeten ; of dit werkelijk zo geweest is, is natuurlijk een andere vraag. Het is meestal erg moeilijk om de oorzaak van dergelijke gevallen vast te stellen. Deze variëteit, abnormaliteit of hoe hij beschouwd moet worden, is vrij regelmatig te vinden.

Af en toe spoelen er ook doosjes van de halfgeknotte strandschelp aan. De kleppen hiervan zien er als regel zeer typisch uit en wijken van alle voorgaande typen af. Het zijn mooie witte, regelmatig driehoekige schelpjes, porceleinig van uiterlijk met nog restjes erop van de zacht grijsbruine opperhuid (fig. 7). Waarom ze zo sterk afwijken van de schelpen, die normaal van deze soort op het strand te vinden zijn, laat zich alleen maar raden en constateren.

Dat zijn dus 7 typen, vormen, variëteiten, of welke benaming ze ook moeten hebben van de halfgeknotte strandschelp. Ongetwijfeld zullen er nog meer te vinden zijn ; degenen die op het strand komen kan ik slechts aanraden er eens naar uit te zien.

1

2

3

4

5

6

7